3. Інтегративні соціальні служби: теорія. Практика, інновації : навч.-метод. комплекс / Авт.-упоряд.: О. В. Безпалько, І. Д. Звєрєва, З. П. Кияниця, В. О. Кузмінський, В. П. Лютий, Ж. В. Петрочко, М. І. Ростальна, Л. І. Стрига / За заг. ред. І. Д. Звєрєвої, Ж..В. Петрочко – К.: Фенікс, 2007. – 528 с.

4. Кочубей А. Визит в семью, или практика роботы с семьями : учеб. пособ. / А. Кочубей, Н. Умарова– Псков : ПОИПКРО, 2002. – 118 с.

5. Короткий термінологічний словник із соціальної педагогіки, соціальної роботи / Уклад. Л.В. Лохвицька, І. І. Доброскок. - Переяслав-Хмельницьк, 2007. – 144 с.

6. Соціальна робота в Україні: навч. посіб./ І. Д. Звєрєва, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін.; За заг. ред. І. Д. Звєрєвої, Г. М. Лактіонової. – К. : Наук. світ, 2003. – 233 с.

7. Трубавіна І. М. Соціально-педагогічна робота з сім'єю в Україні : теорія і методика : монографія / Ірина Миколаївна Трубавіна. – Х. : Нове слово, 2007.- 395 с.

8. Тюптя Л. Т. Соціальна робота: теорія і практика: навч. посіб./ Л. Т Тюптя., І. Б. Іванова– 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 574 с.

9. Харченко С. Я. Соціально-педагогічні технології : навч.- метод. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / С. Я Харченко., Н. П. Краснова, Л. П. Харченко. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 552 с.

УДК 371.3

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ БАКАЛАВРІВ ЕКОНОМІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

Кобилянський О.В., к.т.н., доцент

Вінницький національний технічний університет

Проаналізовані програми викладання безпеки життєдіяльності та охорони праці при підготовці за робітничими професіями у професійно-технічних закладах, спеціалістів у вищих навчальних закладах та післядипломній освіті фахівців. Розглянуті навчальні програми нормативних дисциплін циклу безпеки життєдіяльності і розроблені на їх основі освітньо-професійні програми і базовий посібник для підготовки фахівців за напрямом «Економіка і підприємництво».

Ключові слова: безпека життєдіяльності, програма викладання, неперервна освіта, професійна освіта

Кобылянский А.В. ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ УЧЕБЫ ПО БЕЗОПАСНОСТИ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ БАКАЛАВРОВ ЭКОНОМИЧЕСКОГО НАПРАВЛЕНИЯ / Винницкий национальный технический университет, Украина

Проанализированы программы преподавания безопасности жизнедеятельности и охраны труда при подготовке по рабочим профессиям в профессионально-технических заведениях, специалистов в высших учебных заведениях и последипломном образовании специалистов. Рассмотрены учебные программы нормативных дисциплин цикла безопасности жизнедеятельности и разработанные на их основе образовательно-профессиональные программы и базовое пособие для подготовки специалистов по направлению «Экономика и предпринимательство».

Ключевые слова: безопасность жизнедеятельности, программа преподавания, непрерывное образование, профессиональное образование

Kobilyanskiy A.V. THE PRACTICAL ASPECTS OF STUDIES FROM SAFETY OF VITAL FUNCTIONS OF BACHELORS OF ECONOMIC DIRECTION / Vinnitsa national technical university, Ukraine

Analyzed programs of teaching of safety of vital functions and labour protection at preparation after workings professions in professional establishments, specialists in higher educational establishments and after-diploma education of specialists. The on-line tutorials of normative disciplines of cycle of safety of vital functions are considered and developed on their basis educationally professional programs and base manual for preparation of specialists after direction «Economy and enterprise».

Keywords: safety of vital functions, teaching program, continuous education, trade education

Створена людиною техносфера почала становити серйозну небезпеку для самої людини. Із зростанням інтенсивності, масштабів та технологічних можливостей виробництва збільшуються збитки від аварій, а також небезпека для здоров’я і життя працівників на цих виробництвах. Людство вже зрозуміло, що хвороби і травми не є неминучими супутниками трудової діяльності, а кризи і бідність не можуть слугувати виправданням неуваги до безпеки і здоров’я працівників. А безпечна робота зі свого боку є

беззаперечною умовою підвищення продуктивності і економічного зростання. Зважаючи на існуючу соціально-економічну ситуацію в Україні, де проблеми здоров'я і збереження життя стоять дуже гостро, важливість навчання з питань безпеки життєдіяльності, охорони праці та цивільного захисту ні кого не викликає сумнівів, але викладання цих дисциплін відбувається не на належному рівні.

Затверджена у 2002 році Національна доктрина розвитку освіти передбачає «впровадження новітніх виробничих та інформаційних технологій, що дають змогу протягом наступних 10-15 років скоротити відставання у темпах розвитку, а надалі істотно наблизитись до рівня і способу життєдіяльності розвинутих країн». Пройшло вже сім років.

Вже звично високий рівень травматизму в галузях господарства України при впровадженні нових техніки і технологій свідчить про відсутність системного підходу до створення безпечних і нешкідливих умов праці. Як показує аналіз причин виробничого травматизму переважна більшість нещасних випадків (понад 75%) стались через організаційні причини, серед яких домінували порушення трудової і виробничої дисципліни, порушення технологічного процесу, недоліки під час навчання безпечним умовам праці тощо. Абсолютно неприйнятною є тенденція до збільшення частки цих випадків (2004 – 73,6%; 2005 – 77,0%; 2006 – 77,9%), що свідчить про необізнаність або свідоме нехтування роботодавцем і безпосередніми виконавцями робіт вимог безпеки праці. На підтвердження цього статистичні опитування, проведені у 2006 році, свідчать, що 23,7% (у 2004 році 22,6%) працюючих вважають умови своєї праці дуже небезпечними. На думку працівників, працювати в таких умовах їх змушує можливість отримання додаткового заробітку (41,6%), загроза втратити роботу (20,9%), відсутність іншої роботи, що відповідає їх кваліфікації (17,6%) [4, с.9].

Проблеми підготовки студентів вищих навчальних закладів та посадових осіб і працівників з БЖД досліджують В. Биков, О. Бикова, Є. Желібо, В. Заплатинський, О. Запорожець, В. Зацарний, М. Ігнатович, Л. Сидорчук, В. Шиян та ін., які наголошують на необхідності вдосконалення державного регулювання викладання даних дисциплін у вищих навчальних закладів шляхом затвердження міжгалузевого нормативного або хоча б рекомендаційного документа, який чітко визначає основні державні вимоги не тільки до результатів освіти з питань безпеки, але також і до параметрів процесу підготовки та державної атестації студентів вищих навчальних закладів. Відсутність комплексного підходу до вирішення цієї проблеми створює умови для появи «спеціалізованих» систем викладання [1].

Мета статті – аналіз програм викладання безпеки життєдіяльності та охорони праці при підготовці бакалаврів економічного спрямування та післядипломній освіті фахівців на відповідність принципу безперервності освіти і нормативно-правовим документам.

Ефективним шляхом подолання цієї проблеми може бути тільки вдосконалення системи професійного навчання. По суті існуюча система навчання з охорони праці базується на великій кількості відомчих інструкцій та правил і практично без змін була перенесена від планової соціалістичної до ринкової економіки. На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 27.01.93 №64 до Державного реєстру міжгалузевих і галузевих нормативних актів про охорону праці (Реєстр ДНАОП) станом на 1 лютого 1995 року було включено 2631 нормативних актів, в тому числі 234 міжгалузевих і 2074 галузевих, 344 міждержавних стандартів системи стандартів безпеки праці (ГОСТ ССБТ) і 39 державних стандартів України (ДСТУ), 697 правил, 94 норм, 200 положень і статутів, 327 інструкцій, 762 керівництв або вказівок, вимог, рекомендацій, 75 технічних умов безпеки, 49 переліків та інших нормативних актів [3]. В тому числі діюча вже майже 90 років Постанова «Про видачу мила на підприємствах», яка була затверджена Народним комісаріатом торгівлі РРФСР 06.08.22, ще до створення СРСР. Безпосередньо народної освіти стосувалось 22 документа, із яких 21 було розроблено у 1972-1989 роках і тільки один нормативний акт було розроблено у 1994 році.

Це, наприклад, Правила техніки безпеки і виробничої санітарії в кухнях та їдальнях установ і організацій системи Мінвузу СРСР (24.09.82), Типова інструкція з техніки безпеки при експлуатації електропобутових приладів та побутової радіоелектронної апаратури у студентських гуртожитках (04.06.85), Правила безпечної праці під час водолазних робіт, техніки безпеки на суднах морського флоту, плавання по внутрішніх суднохідних шляхах у системі Мінвузу СРСР (1987) тощо. Необхідність у подібних нормативних документах була досить сумнівною, тому на 01.01.2009 в галузі освіти вже діяло 10 нормативних актів, з яких 5 були розроблені у 1974-1989 роках.

Даний Реєстр ДНАОП є офіційним виданням, що підлягає використанню власниками (уповноваженими ними органами) та посадовими особами підприємств, установ, організацій незалежно від форм$_{\%>}$власності; посадовими особами і спеціалістами міністерств, відомств, асоціацій, корпорацій та інших об'єднань підприємств, органів державного нагляду за охороною праці, місцевих органів державної виконавчої влади.

У відповідності з Національною доктриною розвитку освіти до складу пріоритетних напрямів державної політики щодо її розвитку входить розвиток системи безперервної освіти та навчання протягом життя. Ці принципи використовуються при підготовці, перепідготовці і підвищення кваліфікації за робітничими

професіями в професійно-технічних навчальних закладах; підготовці спеціалістів у вищих навчальних закладах та при навчанні і підвищення кваліфікації працівників та посадових осіб. Стаття Закону «Про охорону праці» «Навчання з питань охорони праці» визначає, що всі працівники під час прийняття на роботу і в процесі роботи повинні проходити за рахунок роботодавця інструктаж, навчання з питань охорони праці, з надання першої медичної допомоги потерпілим від нещасних випадків і правил поведінки у разі виникнення аварії.

Крім того, працівники, зайняті на роботах з підвищеною небезпекою або там, де є потреба у професійному доборі, повинні щороку проходити за рахунок роботодавця спеціальне навчання і перевірку знань відповідних нормативно-правових актів з охорони праці. А посадові особи, діяльність яких пов'язана з організацією безпечного ведення робіт, під час прийняття на роботу і періодично, один раз на три роки, проходять навчання, а також перевірку знань з питань охорони праці за участю профспілок.

Держнаглядохоронпраці України своїми наказами від 30.11.93 р. № 123 затвердив «Перелік робіт з підвищеною небезпекою», від 11.10.93 р. № 94 – «Перелік посад посадових осіб, які зобов'язані проходити попередню і періодичну перевірку знань з охорони праці», а від 04.04.94 р. № 30 – «Типове положення про навчання, інструктаж і перевірку знань працівників з питань охорони праці».

Економічні зміни і, відповідно, зміни законодавчої і нормативної бази, які відбувались в нашій країні, вимагали вдосконалення положення про навчання питань охорони праці. Наказами Держнаглядохоронпраці від 17.02.99 р. № 27 було затверджено «Типове положення про навчання з питань охорони праці», а від 26.01.05 р. № 15 – «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та Перелік робіт з підвищеною небезпекою».

Аналогічно вдосконалювалась нормативна документація з розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на підприємствах. Постановою КМУ від 10 серпня 1993 р. № 623 було затверджено «Положення про розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на підприємствах, в установах і організаціях». Зміни і доповнення до даного положення були затверджені постановами КМУ від 23.02.94 р. № 97 та від 17.06.98 р. № 923. А у зв'язку з прийняттям Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, що спричинили втрату працездатності» із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 21 грудня 2000 року № 2180-III, від 22 лютого 2001 року № 2272-III, постановою КМУ від 21 серпня 2001 р. № 1094 було прийнято «Положення про порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві», редакція якого була змінена постановою КМУ від 25 серпня 2004 р. № 1112.

До даного часу атестація робочих місць за умовами праці здійснюється згідно Постанови Кабінету Міністрів України (КМУ) від 01 серпня 1992 року № 442, хоча наказом Міністерства охорони здоров'я (МОЗ) від 31 грудня 1997 року № 382 була затверджена Гігієнічною класифікацією праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Наказом МОЗ від 27 грудня 2001 року була затверджена нова редакція цієї гігієнічної класифікації.

Зміст та обсяг навчання з питань охорони праці для підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації за робітничими професіями в професійно-технічних навчальних закладах визначаються Типовою навчальною програмою з предмета "Охорона праці", яка передбачає вивчення наступних тем: правові та організаційні основи охорони праці; охорона праці в галузі; основи пожежної безпеки; основи електробезпеки; основи гігієни праці та виробничої санітарії, медичні огляди; надання першої допомоги потерпілим при нещасних випадках.

Враховуючи вимоги Закону України «Про охорону праці», особливу увагу необхідно приділяти підвищенню кваліфікації і додатковій освіті як працівників, так і посадових осіб. Ця програма навчання коректно доповнює програму підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації за робітничими професіями в професійно-технічних навчальних закладах двома темами: вибухонебезпека виробництва і вибухозахист та управління роботами з профілактики та ліквідації наслідків аварії. Подібну відповідність ми мали би бачити і з програмами нормативних дисциплін з «Основ охорони праці» та «Охорони праці в галузі», так як навчання майбутніх посадових осіб з охорони праці, як правило, здійснюється у вищих навчальних закладах. На жаль, ці програми не погоджені з програмами підготовки і підвищення кваліфікації як за робітничими професіями, так і для посадових осіб.

Навчання студентів з питань охорони праці у вищих навчальних закладах повинно здійснюватись відповідно до галузевих стандартів вищої освіти. Навчальна програма нормативної дисципліни «Основи охорони праці» складається із чотирьох розділів: правові та організаційні питання охорони праці; основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії; основи техніки безпеки; пожежна безпека; програма дисципліни «Охорона праці в галузі» теж складається із чотирьох подібних розділів із галузевим спрямуванням: система управління охороною праці у галузі, її складові та функціонування; проблеми

фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії у галузі; проблеми профілактики виробничого травматизму у галузі; пожежна безпека у галузі; а програма дисципліни «Безпека життєдіяльності» складається із 5 розділів: теоретичні основи безпеки життєдіяльності; людина як елемент системи «Людина – життєве середовище»; джерела небезпеки життєдіяльності людини та породжені ними фактори; безпека життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій; організація і управління безпекою життєдіяльності.

Наказом МОН України від 07.06.06 № 444 для напряму 0501-«Економіка і підприємництво» була затверджена освітньо-професійна програма підготовки бакалавра, досліджена і схвалена багатьма представниками десятків навчальних закладів України, в якій об'єднано три курси: «Охорона праці», «Безпека життєдіяльності» та «Цивільна оборона» на модульному принципі під єдиною назвою БЖД. Модульна програма дисципліни «Охорона праці» складається із розділів: виробниче середовище та його вплив на людину, предмет і завдання дисципліни; умови праці на виробництві, їх класифікація і нормування; виробнича шкідливість, методи захисту людини від їх негативного впливу; аналіз і профілактика профзахворювань та виробничого травматизму; основи техніки безпеки; правове і нормативне регулювання охорони праці; державне управління охороною праці в Україні; організація охорони праці на виробництві; економічні аспекти охорони праці.

Автором статті аналізувалась проблема організації самостійної роботи при підготовці фахівців економічного спрямування у процесі вивчення безпеки життєдіяльності, у зв'язку з невідповідністю наведених у основних посібниках з безпеки життєдіяльності термінів, визначень, класифікацій тощо вимогам діючих нормативних документів [5], що потребує додаткових пояснень кваліфікованих викладачів. Аналогічна ситуація склалась із сучасними навчальними посібниками з основ охорони праці [2,6].

Найбільш популярний навчальний посібник [2] автори Гогіташвілі Г.Г. і Лапін В.М. присвятили розгляду базових питань нормативної дисципліни «Основи охорони праці» та вимогам освітньо-професійної програми підготовки бакалавра, спеціаліста і магістра напряму «Економіка і підприємництво» з позицій сучасних наукових досліджень. Автори включили до складу посібника розділ з основ пожежної безпеки, який не передбачений освітньо-професійною, але входить до складу нормативних програм з основ охорони праці та охорони праці у галузі і типових навчальних програм з предмету «Охорона праці» для підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації як працівників, так і посадових осіб. Даний посібник рекомендовано не тільки студентам вищих навчальних закладів, а і керівникам і працівникам підприємств і організацій.

Програмами підготовки фахівців-економістів викладання технічних дисциплін не передбачено, але, у зв'язку з комп'ютеризацією і автоматизацією технологічних процесів, студенти при вивченні безпеки життєдіяльності повинні отримати досить чітке уявлення про організаційні та технічні заходи, що убезпечують людину як на виробництві, так і побуті. Посібник [2] був виданий у 2008 році, але до його змісту не ввійшли положення основних нормативних документів, затверджені до 2006 року. За відсутності цієї документації у бібліотечних фондах навчальних закладів і підприємств, її великої вартості як на паперових носіях, так і при користуванні Інтернетом, подібне ставлення до охорони праці є неприпустимим.

У підрозділі 3.1 «Система управління охороною праці на виробництві» [2, с. 90] основними положеннями щодо навчання та перевірки знань з питань охорони праці визначено: Типове положення про навчання з питань охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 17.02.99 р. № 27, Перелік посадових осіб та періодичність проходження ними навчання та перевірки знань з питань охорони праці, затверджений наказом Держнаглядохоронпраці від 11.03.93 р. № 94.

У підрозділі 4.3 «Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві» [2, с.143] автори посилаються на положення про порядок розслідування, яке було затверджено постановою КМУ від 21 серпня 2001 р. № 1094.

Як визначають автори [2, с.190] згідно з ГОСТом 12.0.003-74 (зі змінами №1 від 01.01.79) «ССБТ. Небезпечні і шкідливі виробничі фактори. Класифікація» ці фактори поділяються на чотири групи: фізичні, хімічні, біологічні та психофізіологічні. Але хімічні фактори згідно нормативного документа не поділяються по агрегатним станом, а за характером дії у класифікації відсутні наркологічні і задушливі. До біологічних не відносяться макроорганізми (рослини і тварини), але відносяться не тільки мікроорганізми, а й продукти їх життєдіяльності. Нервово-психічні перевантаження поділенні на: розумові, емоційні, перевантаження аналізаторів, монотонність праці, а згідно нормативного документа: розмова перенапруга, перенапруга аналізаторів, монотонність праці, емоційні перевантаження.

При розгляді видів виробничого освітлення [2, с.196] зазначено, що згідно нормативного документа «Строительные нормы и правила» (СНиП II-4-79) штучне освітлення за функціональним призначенням поділяється на: робоче, аварійне, евакуаційне, охоронне, чергове». А згідно ДБН В.2.5-28-2006

«Природне та штучне освітлення» штучне освітлення поділяється на робоче, аварійне, охоронне, чергове, а аварійне – на освітлення безпеки і евакуаційне.

Основним джерелом енергії і, відповідно, найбільшою небезпекою у нашому житті є використання електричної енергії. Недарма тема 8 «Основи техніки безпеки» складається з питань електробезпечності на виробництві і безпеки експлуатації електронно-обчислювальних машин.

Матеріал подається із суттєвими недоліками, які стосуються термінів перевірки ізоляції мереж і діелектричних захисних засобів, опору заземлюючих пристроїв, вимог до персоналу, діючої нормативної документації, класифікації приміщень по небезпеці ураження електричним струмом, технічних засобів електробезпеки тощо. При викладенні цих питань необхідно користуватись наступними нормативними документами [7-9].

Державним комітетом по нагляду за охороною праці 20.02.1998 року були введені в дію «Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів» [7], які є обов'язковими для всіх споживачів та виробників електричної енергії незалежно від їх відомчої належності і форм власності на засоби виробництва. Для конкретизації вимог до застосування різних типів мереж живлення Міністерством праці та соціальної політики України 21.06.2001 р. були затверджені і видані окремим нормативно-правовим документом «Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок» [8] для електроустановок напругою до 10 кВ будинків та споруд, які будуються або реконструюються в Україні, а саме: електроустановки житлових, громадських, адміністративних, спортивних, культурно-видовищних та побутових будинків і споруд тощо, які складаються із 9 глав, що змінили редакцію 2 глав з 5 розділів та 5 глав із 7 розділу Правил улаштування електроустановок (ПУЕ). Через вісім років після введення в дію «Правил безпечної експлуатації електроустановок споживачів» [7] Міністерством палива та енергетики України 25.07.2006 року були затверджені «Правила технічної експлуатації електроустановок споживачів» [9].

Зміни у виконанні систем електропостачання викликали необхідність змін у вимогах до їх електробезпеки. Тому ще через п'ять років наказом Міністерства палива та енергетики України № 305 від 28.08.2006 р. була затверджена нова редакція глави 1.7. «Заземлення і захисні заходи електробезпеки», де викладені вимоги до електробезпеки електроустановок як в нормальному режимі роботи, так і у випадках пошкодження ізоляції.

На жаль, в підрозділі 9.2 «Первинні засоби пожежогасіння та правила користування ними» не враховані зміни у термінах та визначеннях основних понять протипожежної техніки у відповідності з ДСТУ України 2273:2006 «Протипожежна техніка. Терміни та визначення основних понять», не надані пояснення по застосуванню пожежних сповіщувачів з урахуванням того, що технічні дисципліні студентам-економістам не викладаються, також не надані достатні пояснення по визначенню категорій виробництв з вибухопожежонебезпеки.

Це особливо актуально у наш час, в умовах економічної кризи, коли нові підприємства практично не будуються, а лише здійснюються реконструкція вже існуючих споруд і перепрофілювання діючих виробництв, а будуються тимчасові споруди або величезні розважально-торгівельні і спортивні комплекси низьких ступенів вогнестійкості, які потребують сучасних засобів пожежогасіння і пожежної сигналізації.

Вибір пожежних сповіщувачів рекомендується здійснювати в залежності від характерних приміщень, виробництв, технологічних процесів відповідно до ДБН В.2.5-13-98 «Пожежна автоматика будинків і споруд» для виробничих будівель; спеціальних споруд; адміністративних, побутових і громадських будівель і споруд. У багатьох випадках пропонуються альтернативні варіанти, коли перший вид сповіщувача є пріоритетним, а використання інших видів або скомбінованих сповіщувачів визначається техніко-економічним обґрунтуванням. При цьому перевага віддається більше дешевим, але інерційним тепловим сповіщувачам, що негативно впливає на рівень пожежної безпеки.

Згідно «Правил пожежної безпеки України», затверджених наказом МНС України № 126 від 19.10.2004. р., до первинних засобів пожежогасіння відносяться: вогнегасники, пожежний інвентар (покривала з негорючого теплоізоляційного полотна, грубововняної тканини або повсті, ящики з піском, бочки з водою, пожежні відра, совкові лопати) та пожежний інструмент (гаки, лопати, сокири тощо). Покривала повинні мати розмір не менше як 1м×1м. У місцях застосування легкозаймистих речовин розміри можуть бути збільшенні до: 2м×1,5м; 2м×2м. Ящики для піску повинні мати місткість 0,5; 1,0 або 3м³. Бочки з водою повинні мати місткість не менше 0,2м³ з пожежним відром не менше 0,008м³.

Вогнегасник це – технічний засіб для припинення горіння подаванням вогнегасної речовини, що міститься в його корпусі, під дією надлишкового тиску, за масою і конструктивним виконанням придатний для транспортування і застосування людиною. Вогнегасники за способом транспортування вогнегасної речовини випускаються двох видів: переносні, за масою та конструктивним виконанням придатні для перенесення людиною (маса не перевищує 20 кг), та пересувні, змонтовані на колесах чи

візку, придатні для переміщування людиною (маса не перевищує 450 кг). Залежно від вогнегасної речовини вогнегасники підрозділяють на: водопінні (ВВП), водяні (ВВ), порошкові (ВП), газові (ВВК) та скомбіновані, спорядженні кількома вогнегасними речовинами різних видів.

Створення надлишкового тиску, завдяки якому здійснюється викидання вогнегасної речовини з вогнегасника може здійснюватись: газом-витискувачем, який заходиться у корпусі вогнегасника (вогнегасник закачного типу), та балоном з стисненим або зрідженим газом (вогнегасник з газом-витискувачем у балоні).

Дуже великий вплив на розвиток ринку систем пожежної сигналізації має наш менталітет. За логікою споживачів, пожежа – це стихійне лихо, яке неможливо попередити, а головне – здати об'єкт пожежному інспекторові. Тому найбільший об'єм продаж мають прості, дешеві і, відповідно, неефективні і ненадійні системи. Цей непрофесійний підхід не враховує вартості монтажу великої кількості сповіщувачів, з'єднувальних кабелів, настройки та подальшого обслуговування.

Не випадково, що порівняно з країнами Європейського Союзу, де діють і економічні важелі, кількість пожеж, людських жертв та збитків у кілька разів більша. Сума страхових внесків набагато більша при використанні порогової системи пожежної сигналізації, коли спрацювання відбувається по досягненню параметром пожежі критичного значення, ніж, коли об'єкт захищений сучасною адресно-аналоговою системою, яка здійснює неперервний контроль і аналіз значень можливих факторів пожежі: задимленості, випромінювань, температури тощо. При використанні «екзотичних» рішень для здешевлення системи, як робиться в нашій країні, об'єкт не буде застрахований жодної страховою компанією.

Система пожежної сигналізації – це комплекс технічних засобів, призначений для виявлення ознак горіння, формування сигналів про виникнення пожежі та технічний стан цих засобів, а також для передавання сигналів на інші виконавчі пристрої без втручання людини. Ознаками горіння є теплове, світлове, ультрафіолетове випромінення, наявність диму, погіршення складу газового середовища та підвищення його температури. Системи пожежної сигналізації можуть бути адресного або безадресного типу з наданням або без надання інформації про місце, з якого надходить сигнал. Для формування сигналу у разі виникнення ознак горіння використовуються пожежні сповіщувачі, які приводяться в дію безпосередньо людиною та спрацьовують у разі виникнення ознак горіння в контрольованій ними зоні без втручання людині (автоматичні).

Автоматичні пожежні сповіщувачі, які виконують функції виявлення ознак горіння та оповіщення про виникнення пожежі незалежно від зовнішніх сигналів керування і джерел живлення називають автономними. Ними сьогодні обладнуються житлові приміщення квартир у звичайних домах і невеликі офісні приміщення. Зрозуміло, що такі сповіщувачі малоефективні. Їх не можна підключити до системи, вони працюють від елемента живлення і самі подають тривожний сигнал. У елемента живлення періодично закінчується термін служби. Якщо в сусідньому приміщенні хтось є – то сигнал буде почутий. Сповіщувачі потребують кваліфікованого обслуговування , в іншому випадку починаються хибні спрацювання.

Автоматичні сповіщувачі поділяються на точкові, які спрацьовують в разі виникнення ознак горіння в зоні дії їх точкового чутливого елемента та лінійні, які здійснюють контроль лінійної зони. Автоматичні пожежні сповіщувачі в залежності від дії на них чинників пожежі поділяють на теплові, полум'я, димові (іонізаційні та оптичні), скомбіновані.

Згідно з ОНТП 24-86 в залежності від характеристики речовин, що використовуються чи отримуються у виробництві та їх кількості приміщення та виробництва за вибухопожежонебезпечністю діляться на 5 категорій. Категорії А, Б та В – за текстом [2, с. 242].

Г – виробництва, в яких використовуються негорючі речовини і матеріали в гарячому, розжареному або розплавленому стані, процес обробки яких супроводжується виділенням променевої теплоти, іскор та полум'я. Горючі гази, рідини і тверді речовини, які спалюються або утилізуються шляхом спалювання.

Д – виробництва, на яких використовуються негорючі речовини і матеріали в холодному стані. Дозволяється зараховувати до категорії Д приміщення, у яких розміщені горючі речовини у системах змащування, охолодження і гідроприладу обладнання, в яких не більше 60 кг в одиниці обладнання за умов тиску не більше 0,2 МПа, кабельні електропроводки до обладнання, окремі предмети меблів на місцях.

Таким чином, існуюча в Україні система навчання з безпеки життєдіяльності, охорони праці не є не тільки конкурентоздатною в сучасному європейському навчальному середовищі, але й не відповідає навіть вимогам розроблених на основі європейських нормативним актам. Відсутність комплексної програми підготовки з безпеки життєдіяльності не дозволяє реалізувати рекомендовані Міжнародною організацією праці гнучкі методи професійного навчання за модульними технологіями.

Проведені дослідження свідчать про неузгодженість програм викладання безпеки життєдіяльності та охорони праці при підготовці бакалаврів економічного спрямування та післядипломній освіті фахівців, які не відповідають сучасним нормативно-правовим документам, що не дозволяє здійснити безперервне навчання кваліфікованих фахівців.

Для покращення підготовки фахівців з безпеки життєдіяльності, охорони праці необхідно продовжити роботу над створенням комплексної модульної програми безперервної освіти з урахуванням вимог нормативно-правових актів, адаптованих до європейських стандартів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Биков В.І. Удосконалення процесу викладання дисципліни «Безпека життєдіяльності» у вищих закладах освіти / В.І. Биков, О.С. Кожем'якін // Безпека життєдіяльності. – 2007. – № 5. – С. 38-39.
2. Гогіташвілі Г.Г. Основи охорони праці: [навч. посіб.]/ Г.Г. Гогіташвілі, В.М. Лапін,. – К.: Знання, 2008. – 302 с.
3. Державний реєстр міжгалузевих і галузевих нормативних актів про охорону праці: [за станом на 01.02.95]. – К.: Основа, 1995. – 222 с.
4. Іващенко В.П. Тематичний посібник з охорони праці та профілактики виробничого травматизму для керівників та працівників з охорони праці на підприємстві // В.П. Іващенко, В.Г. Розсоха. – К.: Фенікс, 2007. – 48 с.
5. Кобилянський О.В. Особливості організації самостійної роботи студентів при вивченні безпеки життєдіяльності / О.В. Кобилянський // Освіта Донбасу. – 2009. – №5(136). – С. 34-42.
6. Охорона праці: [навч. посіб.]/ За ред.. В.Кучерявого. – Львів: Оріяна-Нова, 2007. – 368 с.
7. Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів. – К.: Основа, 1998. – 380 с.
8. Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок. – К.: Укрархбудінформ, 2001. – 117 с.
9. Правила технічної експлуатації електроустановок споживачів // Офіційний вісник України. – 2006. – №41. – С. 227-386.

УДК 159.964.21:37.001:891

ГЕНЕЗИС ПОНЯТТЯ "КОНФЛІКТ" У ПСИХОЛОГО - ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Козич І.В., к.пед.н., ст. викладач

Запорізький національний університет

У статті аналізуються шляхи розвитку поняття "конфлікт" у філософських, психолого – педагогічних дослідженнях.

Ключові слова: конфлікт, протиріччя, конфліктна ситуація.

Козыч И.В. ГЕНЕЗИС ПОНЯТИЯ «КОНФЛИКТ» В ПСИХОЛОГО – ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЯХ / Запорожский национальный университет, Украина.

В статье анализируются пути развития понятия «конфликт» в философских, психолого – педагогических исследованиях.

Ключевые слова: конфликт, противоречие, конфликтная ситуация.

Kozich I.V. THE GENESIS OF DEFINITION "THE CONFLICT" AT THE PEDAGOGICAL AND PHSYCOLOGICAL RESEARCHES / Zaporizhzhya national university, Ukraine

The article represents the analyses of the definition "the conflict" at the phylosophycal, pedagogical and phsycological researches.

Key words: the conflict, the opposition, the conflict situation.

Конфлікт поєднує у собі філософський, психологічний, соціальний, педагогічний і інші можливі аспекти конфлікту, тому що являється наслідком взаємодії індивіда з оточуючим середовищем.